

TEN GELEIDE

Een verenigd Europa, een zeer oude droom, lijkt meer dan ooit nabij. 1992 zou een scharnierjaar worden in deze eenmaking. Veel belangrijke beslissingen werden er genomen, maar een volledige uitvoering van de plannen kon echter niet worden bereikt. De haast magische betekenis van het jaar 1992 voor Europa was een aanleiding voor het *Tijdschrift voor Sociologie* om een aantal sociologen uit te nodigen het fenomeen Europa wat scherper te analyseren. Het bleek geen eenvoudige opdracht te zijn. Spijts de internationalisering van het sociologie, is het immers niet te loochenen dat zeer veel sociologisch onderzoek nog steeds nationaal gebonden is en niet gemakkelijk deze nationale grenzen overschrijdt.

Is Europa dan steeds afwezig geweest in de sociologische analyse? Zeker niet. Er zijn heel wat analyses waarin Europa aan de orde is, maar zelden werd het bestudeerd als een politieke, sociale, economische of culturele eenheid, wat het ook niet was. Europa komt in het onderzoek veeleer aan bod in zijn verscheidenheid dan in zijn eenheid.

Wanneer we exemplarisch kijken naar de plaats van Europa in het werk van enkele grondleggers van de sociologie dan ziet men dat veeleer de verscheidenheid in Europa wordt beklemtoond dan de eenheid. In 1855 publiceerde Frédéric Le Play *Les Ouvriers Européens* waarin het leven van arbeidersgezinnen in verschillende landen wordt beschreven. In 1897 analyseert E. Durkheim in *Le Suicide* het zelfmoordgedrag in tal van Europese landen. M. Weber confronteert in zijn analyse van economie en gezag het oosten met het westen en in dit laatste is Europa sterk vertegenwoordigd. Het Institut für Sozialforschung publiceert in 1936 de resultaten van een onderzoek over gezin, autoriteit en jeugd in vijf Europese landen (*Studien über Autorität und Familie*). K. Mannheim beschrijft in *Man and Society in an Age of Reconstruction* (1935(1971) : 94) hoe bepaalde 'mobile individuals' er de voorkeur aan gaven om te gaan leven in plaatsen waar 'the cultural community of Europe was becoming more and more united in a

single fellowship'. In dit laatste werk wordt de culturele eenheid wat meer beklemtoond, maar meestal wordt er meer aandacht besteed aan de verscheidenheid, de nationale verschillen, iets wat dikwijls nog steeds het geval is in veel hedendaags, comparatief onderzoek. Hierop vindt men uiteraard uitzonderingen. Ik denk hier bijvoorbeeld aan de analyse van V.J. Willi. In zijn boek *Grundlagen einer empirischen Soziologie der Werte und Wertsysteme* (1966) beschrijft hij expliciet de culturele eenheid van Europa en plaatst deze tegenover het oosten en Amerika.

Europa vormt nochtans nog steeds niet die eenheid waarvan men droomde, ofschoon de situatie nu totaal anders is dan enkele tientallen jaren geleden. Er is een politieke wil naar eenheid; er is een streven naar economische eenheid; men zoekt naar een meer gelijk sociaal Europa; er is een duidelijke beweging naar een educatieve eenheid; er is meer mogelijkheid tot communicatie en contacten tussen personen uit verschillende landen. Kortom Europa ontsnapt net zo min als de rest van de wereld aan het proces van 'globalization' dat de laatste tijd meer aandacht krijgt in het sociologisch onderzoek. Het is dit eenwordend Europa dat in dit themanummer ter discussie staat. Wij hopen dat voorliggende sociologische analyse iets kan bijdragen tot een beter begrijpen van dit eenwordingsproces.

J.C. Verhoeven
Hoofdredacteur